

Wróbel, Piotr

"The Jews in Poland and Russia. Bibliographical essays", Gershen David Hundert, Gershen C. Bacon, Bloomington 1984 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 77/2, 418

1986

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

wobec patrona. Nagrodą za to będzie żal patrona po ich śmierci oraz wystawienie im nagrobka. Tak dobitnie wyłożona apologia solidaryzmu społecznego jest naturalnie czymś zupełnie wyjątkowym, jednak podobnych elementów można byłoby znaleźć wiele w literaturze łacińskiej. Przykładem mogą być informacje dotyczące stosunków między Cyncerem a jego ulubionym niewolnikiem Tironem. Zostały one zanalizowane w sposób wnikliwy przez M. Clavel-Leveque w artykule opublikowanym w pracy zbiorowej; „Texte, politique, idéologie: Ciceron”, Paris 1976, s. 247—302.

Również materiał epigraficzny może dorzucić sporo informacji o akcentowaniu przez patronów swojej życzliwości i sympatii wobec wyzwolenców i to nie tylko płci żeńskiej. Zagadnienie stosunków między patronem a wyzwolencami w świetle inskrypcji C. Castriciusa Calvusa z Forum Livii czeka na opracowanie. Wzorem będzie tu naturalnie praca A. Sabbatiniego oświetlająca wnikliwie problematykę historii agrarnej w świetle danych tego napisu.

J. K.

Gershen David Hundert, Gershen C. Bacon, *The Jews in Poland and Russia. Bibliographical Essays*, Indiana University Press, Bloomington 1984, s. 276.

Co roku na całym świecie ukazuje się co najmniej kilkaset książek i dużych artykułów naukowych poświęconych historii Żydów. Nie sposób zorientować się w tym ogromnym dorobku bez dobrej bibliografii. Jedną z najlepszych jest praca Hunderta i Bacona. Obejmuje ona teksty wydane od maja 1983 roku i jest trzecim tomem serii bibliograficznej wydawanej przez Anti-Defamation League of B'nai B'rith. Poprzednio ukazały się: „The Study of Judaism: Bibliographical Essays” (1972) i „Bibliographical Essays in Medieval Jewish Studies” (1976).

Tytuł pracy Hunderta i Bacona powinien właściwie brzmieć: eseje bibliograficzne i bibliografia do dziejów Żydów w Polsce, na Litwie i innych krajach Rzeczypospolitej do końca XVIII wieku, w Polsce porozbiorowej (z wyjątkiem Prus), w imperium rosyjskim w XIX i XX wieku oraz w II Rzeczypospolitej i ZSRR, choć i to sformułowanie nie oddaje pełnej zawartości książki. Dzieli się ona na dwie części. Pierwsza, opracowana przez Hunderta, obejmuje materiały o Żydach w Polsce i na Litwie od XII wieku do pierwszego rozbioru Polski. Dzieli się na sześć rozdziałów: encyklopedie, podręczniki, gazety i czasopisma; przeglądy i prace ogólne; autonomia żydowska; historie lokalne; historie poszczególnych okresów: prehistoria i problem chazarski, okres do 1500 roku, lata 1500—1648, 1648—1667 i po roku 1667; życie kulturalne i religijne. Każdy z tych rozdziałów to esej bibliograficzny omawiający poszczególne aspekty sygnalizowanych w tytułach tematów i najważniejsze ich opracowania. Całość części pierwszej zamyka obszerna, łączna bibliografia.

Druga część, podobnie zredagowana przez Bacona, poświęcona jest historii Żydów wschodnich od pierwszego rozbioru Polski do chwili obecnej. Składa się z sześciu rozdziałów: prace generalne; okres 1772—1795; Żydzi w Rosji carskiej 1772—1917; w II Rzeczypospolitej; Holocaust; Żydzi radzieccy od 1917 do dziś.

Prezentowana bibliografia nie wylicza absolutnie wszystkich prac poświęconych historii Żydów wschodnich i wydawanych w PRL. Niektóre artykuły, mniej ważne zdaniem autorów, zostały pominięte. Mimo to książka Hunderta i Bacona jest znakomitą i nieodzowną pomocą dla wszystkich badaczy zajmujących się tematyką żydowską.

P. W.